

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 244/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Mazáka o sťažnosti M. T., D., zastúpenej advokátkou JUDr. R. S., K., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 8/02 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo M. T. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 8/02 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 8/02 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. M. T. priznáva primerané finančné zadost'učinenie 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Bratislava III je povinný M. T. uhradiť trovy právneho zastúpenia 5 302 Sk (slovom päťtisíc tristo dva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. R. S., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. novembra 2005 doručená s'ťažnosť M. T., D. (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala, že postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 8/02 bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ústavný súd uznesením z 30. novembra 2005 prijal s'ťažnosť s'ťažovateľky na ďalšie konanie.

S'ťažovateľka vo svojej s'ťažnosti uviedla:

„S'ťažovateľka podala dňa 7. 5. 1999 návrh na začatie konania na Okresný súd Košice II o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po rozvode manželstva. Návrh na začatie konania podaný s'ťažovateľkou bol Okresným súdom Košice II postúpený Okresnému súdu Bratislava III ako miestne príslušnému a je o ňom vedené konanie pod sp. zn. 5 C 8/2002. Prvé pojednávanie vo veci sa konalo dňa 10. 4. 2002, na ktorom bola vypočutá s'ťažovateľka ako navrhovateľka a pojednávanie bolo odročené na deň 23. 5. 2002 s tým, že na vytyčenom pojednávaní bude vypočutý odporca, t. j. prvé pojednávanie vo veci sa konalo po 3 rokoch od podania návrhu. S'ťažovateľka dňa 21. 5. 2002 svojím zastupovaním v konaní splnomocnila advokáta a následne boli z jej strany i jej právneho zástupcu ospravedlnená neúčast' na pojednávaní vytyčenom na deň 23. 05. 2002 a bolo

požiadané o jeho odročenie z dôvodu poskytnutia lehoty na relevantnú prípravu na pojednávanie a odstránenie nedostatkov návrhu. (...) Na pojednávaní konanom dňa 18. 09. 2002 právny zástupca sťažovateľky upresnil návrh na začatie konania /súpis vecí tvoriacich BSM a navrhovaný spôsob ich vyporiadania/, porušovateľ k výsluchu odporcu na tomto pojednávaní nepristúpi a pojednávanie bolo odročené na deň 20. 11. 2002. Sťažovateľka doručila porušovateľovi písomné podanie vo veci zo dňa 23. 10. 2002, v ktorom písomne upresnila návrh na začatie konania /súpis vecí tvoriacich BSM a navrhovaný spôsob ich vyporiadania/ v súlade s prednesom na pojednávaní dňa 18. 9. 2002. Toto písomné podanie bolo sťažovateľkou doručené okrem porušovateľovi aj odporcovi z dôvodu, aby mal dostatočný časový priestor sa s podaním oboznámiť a následne sa k nemu relevantne vyjadriť na pojednávaní vytyčenom na deň 20. 11. 2002.

Na pojednávaní 20. 11. 2002 sa zúčastnil právny zástupca sťažovateľky avšak sa nepojednávalo z dôvodu ospravedlnenia sa odporcu a jeho právnej zástupkyne a pojednávanie bolo odročené na 05. 02. 2003. Na pojednávaní konanom dňa 05. 02. 2003 sťažovateľka a jej právny zástupcom nezúčastnili a svoju neúčast' ospravedlnili s tým, že o odročenie pojednávania nežiadali a vzhľadom k tomu, že na tomto pojednávaní mal byť vypočutý odporca a tento sa mal vyjadriť k návrhu navrhovateľky (jednotlivým veciam tvoriacich BSM a navrhnutému spôsobu ich vyporiadania), súhlasili aby sa pojednávalo a odporca bol vypočutý bez ich prítomnosti. Napriek tomu, že na pojednávaní sa zúčastnil odporca spolu so svojou právnou zástupkyňou, odporca nebol spôsobilý sa vyjadriť k návrhu a k poslednému písomnému podaniu sťažovateľky, ktoré mal k dispozícii v dostatočnom časovom predstihu pred pojednávaním. Z uvedeného dôvodu bolo pojednávanie odročené na deň 2. 4. 2003 s tým, že zástupcovi odporcu bolo uložené v lehote do dvoch týždňov predložiť písomné vyjadrenie k návrhu. Následne bolo zo strany odporcu doručené porušovateľovi písomné vyjadrenie zo dňa 21. 2. 2003 k návrhu sťažovateľky, ktoré bolo porušovateľom doručené sťažovateľke. (...) Na pojednávaní konanom dňa 2. 4. 2003, na ktorom sťažovateľka z dôvodu hospodárnosti a vzhľadom na svoje vyššie uvedené stanovisko ospravedlnila svoju neúčast', bol odporca vypočutý k jednotlivým položkám vecí tvoriacich BSM. Sťažovateľka sa svojím písomným podaním zo dňa 9. 5. 2003 podrobne vyjadrila aj k účastníckej výpovedi odporcu a opätovne zdôraznila že pokiaľ ide o hnutelné veci tvoriace BSM nespochybňuje ani modifikované stanovisko

odporcu rozdielne od jeho písomné vyjadrenia a ďalšie návrhy na dokazovanie v tomto smere nemá a dokazovanie navrhuje len k ustáleniu spornej hodnoty nehnuteľnosti. Na pojednávaní konanom dňa 14. 5. 2003, na ktorom sťažovateľka z dôvodu hospodárnosti a vzhľadom na svoje vyššie uvedené stanovisko ospravedlnila svoju neúčast', bolo krátkou cestou doručené jej písomné podanie zástupkyňi odporcu a pojednávanie bolo odročené na deň 3. 9. 2003. Termín pojednávania vytýčený na deň 3. 9. 2003 bol porušovateľom zrušený a nový termín pojednávania bol vytýčený na deň 19. 9. 2003, a to písomným upovedomením porušovateľa o odročení pojednávania. Následne bol aj termín pojednávania určený na 19. 9. 2003 zrušený s tým, že pojednávanie sa odročuje na neurčito, čo bolo oznámené zo strany porušovateľa telefonicky. Sťažovateľka žiadala porušovateľa o pokračovanie v konaní a najmä nariadenie znaleckého dokazovania k jedinej spornej otázke v konaní o vysporiadanie BSM, a to svojimi písomnými podaniami zo dňa 18. 2. 2004, zo dňa 10. 6. 2004 a zo dňa 20. 9. 2004. Napriek opätovným žiadostiam sťažovateľky o pokračovanie v konaní od mája 2003 nebolo vo veci vytýčené žiadne pojednávanie a nebol učinенý žiaden úkon vo veci zo strany porušovateľa, t. j. už viac ako 2 roky je porušovateľ nečinný pri prejednaní a rozhodnutí veci. Sťažovateľka v dôsledku uvedeného podala predsedovi Okresného súdu Bratislava III sťažnosť na prieťahy v konaní.“

Sťažovateľka preto navrhla, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosť prijal na ďalšie konanie a rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo porušené, prikázal okresnému súdu konať vo veci vedenej pod sp. zn. 15 C 8/02 bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie 100 000 Sk a úhradu trov konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil vo veci od ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 15 C 8/02 ústavný súd zistil, že sťažovateľka 7. mája 1999 podala okresnému súdu Košice II žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

Okresný súd Košice II 21. júla 1999 postúpil celú vec Okresnému súdu Bratislava III ako súdu miestne príslušnému.

Okresný súd 21. augusta 2001 vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku, sťažovateľka reagovala 5. septembra 2001.

Vec bola 11. februára 2002 prevedená do registra C a zapísaná pod sp. zn. 15 C 8/02.

Okresný súd 19. februára 2002 zaslal žalovanému žalobu na vyjadrenie. Dňa 14. marca 2002 okresný súd zaslal sťažovateľke vyjadrenie žalovaného na vyjadrenie. Pojednávanie 10. apríla 2002 bolo odročené na 23. máj 2002 za účelom pokračovania vo výsluchu žalovaného.

Pojednávanie nariadené na 23. máj 2002 bolo z dôvodu písomnej žiadosti právneho zástupcu sťažovateľky odročené na 18. september 2002.

Pojednávanie 18. septembra 2002 bolo odročené na 20. november 2002, sťažovateľka bola vyzvaná na predloženie špecifikácie hnutelných vecí patriacich do rámca vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Sťažovateľka písomnú špecifikáciu predložila 30. októbra 2002.

Pojednávanie nariadené na 20. november 2002 bolo z dôvodu písomnej žiadosti právnej zástupkyne žalovaného odročené na 5. február 2003.

Vo veci sa ďalej uskutočnili pojednávania 5. februára 2003, 2. apríla 2003 a 14. mája 2003, ktoré boli odročované za účelom doplnenia dokazovania.

Termín pojednávania nariadený na 19. september 2003 bol z dôvodov na strane zákonného sudcu zrušený. Od uvedeného dátumu vo veci nebol realizovaný žiaden úkon.

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každá osoba má právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej stabilizovanej judikatúry skúma so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu podľa: a) právnej a faktickej zložitosti veci, ktorá sa skúma aj so zreteľom na povahu veci a o čo v nej účastníkovi konania (sťažovateľovi) ide, b) správania účastníka konania a c) spôsobu, akým v konaní postupoval súd.

a) Ústavný súd konštatuje, že v konaní ide o spor o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Ide o konanie, ktoré nie je právne zložené, a aj metodika postupu všeobecného súdu v takom spore je dostatočne jasná a podporená stabilizovanou judikatúrou všeobecných súdov. Pre rozhodnutie súdu vo veci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva manželov je potrebné predovšetkým určiť (stanoviť) okruh vecí tvoriacich jeho predmet, zistiť ich hodnotu ku dňu zániku manželstva a napokon rozhodnúť o jeho vyporiadaní (napríklad prikázaním veci do výlučného vlastníctva niektorého z manželov s finančným vyrovnaním zo strany druhého manžela). Pri oceňovaní vecí v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva ide spravidla o posúdenie skutočností, ktoré si vyžadujú odborné znalosti, a preto vyvstáva potreba ustanovenia znalca podľa § 127 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Faktickú zložitosť veci preto nie je možné vylúčiť a môže byť vyvolaná počtom a povahou vecí tvoriacich predmet bezpodielového

spoluvlastníctva súhlasným alebo nesúhlasným stanoviskom účastníkov súčasného konania o veciach tvoriacich predmet bezpodielového spoluvlastníctva, ako aj potrebou znaleckého dokazovania ich hodnoty ku dňu zániku manželstva.

Zo spisu okresného súdu vyplýva, že v konaní nebolo dosiaľ nariadené znalecké dokazovanie napriek opakovaným návrhom sťažovateľky.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že pred okresným súdom prebieha konanie, ktoré nemožno považovať ani za právne a ani fakticky osobitne zložité, takže pri sústredenom postupe okresného súdu by ho bolo možné rozhodnúť bez zbytočných prietáhov.

Na právnu ani faktickú zložitosť veci vedenej pod sp. zn. 15 C 8/02 nepoukázal ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľky.

b) Správanie sťažovateľky ako účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní došlo k zbytočným prietahom. Ústavný súd na základe obsahu spisu a vyhodnotenia úkonov sťažovateľky dospel k záveru, že jej postup nezapríčinil žiadne zbytočné prietahy a ani spomalenie postupu okresného súdu spôsobom, ktorý by nebol v súlade s Občianskym súdnym poriadkom.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v spore. Z obsahu spisu ústavný súd zistil, že po postúpení veci Okresným súdom Košice II okresný súd realizoval prvý úkon až 21. augusta 2001, keď vyzval sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku.

Okresný súd bol po zaplatení súdneho poplatku sťažovateľkou 5. septembra 2001 nečinný do 11. februára 2002, keď nariadil termín pojednávania na 10. apríl 2002.

V období od 10. apríla 2002 do 12. septembra 2003 okresný súd konal v zásade plynulo, keď nariadil množstvo pojednávaní, ktoré však nevedli k rozhodnutiu vo veci samej.

Ústavný súd ďalej zistil, že po zrušení termínu pojednávania 12. septembra 2003 okresný súd od uvedeného dátumu nevykonal žiaden úkon. Okresný súd nereagoval na opakované návrhy sťažovateľky na doplnenie dokazovania. Dôvody na tieto zbytočné prietahy neexistovali a netvrdil ich ani okresný súd.

V doterajšom konaní nebol vyneseny žiadny rozsudok.

Z uvedeného vyplýva, že rozsiahla nečinnosť okresného súdu v období od roku 1999 do roku 2002 a potom od roku 2003 do podania sťažnosti, resp. postup okresného súdu, ktorý nesmeroval účinne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľky v posudzovanom spore, je porušením základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 15 C 8/02 konal bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 100 000 Sk, čo odôvodnila nemajetkovou ujmom spôsobenou zbytočnými prietahmi v konaní pred okresným súdom.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru so zreteľom na

konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je len zmiernenie ujmy spôsobenej zbytočnými priet'ahmi.

Vzhľadom na celkovú dobu konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 15 C 8/02, berúc do úvahy, že s'ťažovateľka sa o predĺženie tejto doby nepričinila, a zohľadňujúc konkrétne okolnosti prípadu vrátane pozície s'ťažovateľky sprevádzanej pocitom právnej, ale aj skutkovej neistoty vyvolanej stavom sporu o vyporiadanie spoločného majetku bývalých manželov trvajúceho viac než 7 rokov, ústavný súd považoval priznanie sumy 50 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

V zmysle § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania úspešnej s'ťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom. Ústavný súd priznal s'ťažovateľke úhradu trov konania 5 302 Sk za dva úkony právnej služby, ktoré považoval za účelne vynaložené trovy konania pred ústavným súdom, spolu s režijným paušálom za tieto úkony (vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne s'ťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).